

Porážka skotu na pastvě – podkladový materiál pro exkurzi

EU od 9. 9. 2021 otevřela možnost omráčení a vykrvení některých sudokopytníků přímo v hospodářství s následným odvozem těla do schválené (stacionární) jatky. V dubnu 2024 došlo k rozšíření pravidel: nově je režim dostupný pro skot, prasata, ovce, kozy a domácí koně bez dalších podmínek. Stále ale napříč EU platí přísné hygienické a welfare požadavky (účast úředního veterináře, písemná dohoda farmář – jatka, schválená mobilní jednotka pro transport zvířat na jatky apod.).

Například německé Hesensko patří k průkopníkům – má detailní metodiku a jasný proces povolování, kdy veterinární správa schvaluje hospodářství i technické podmínky (mobilní porážková jednotka, dohoda s jatkami, účast veterináře).

Výhody porážky v hospodářství

1) Welfare zvířat

- žádný stres z transportu a cizího prostředí
- šetrné zejména pro volně chovaný skot na pastvě

2) Kvalita masa

- nižší riziko vad masa způsobených stresem – maso vlivem stresu často nezraje, ale rovnou se kazí
- lepší senzorické vlastnosti

3) Bezpečnost

- méně rizik pro zvíře i farmáře (odpadá nakládka a manipulace s velkými kusy)

4) Hygiena a dohled

- povinná účast úředního veterináře
- tělo je po vykrvení ihned odvezeno do jatky

5) Ekologické a logistické benefity

- místo živých zvířat se převáží pouze těla – což je téma i pro část spotřebitelů
- kratší cesty, méně emisí, méně stresu

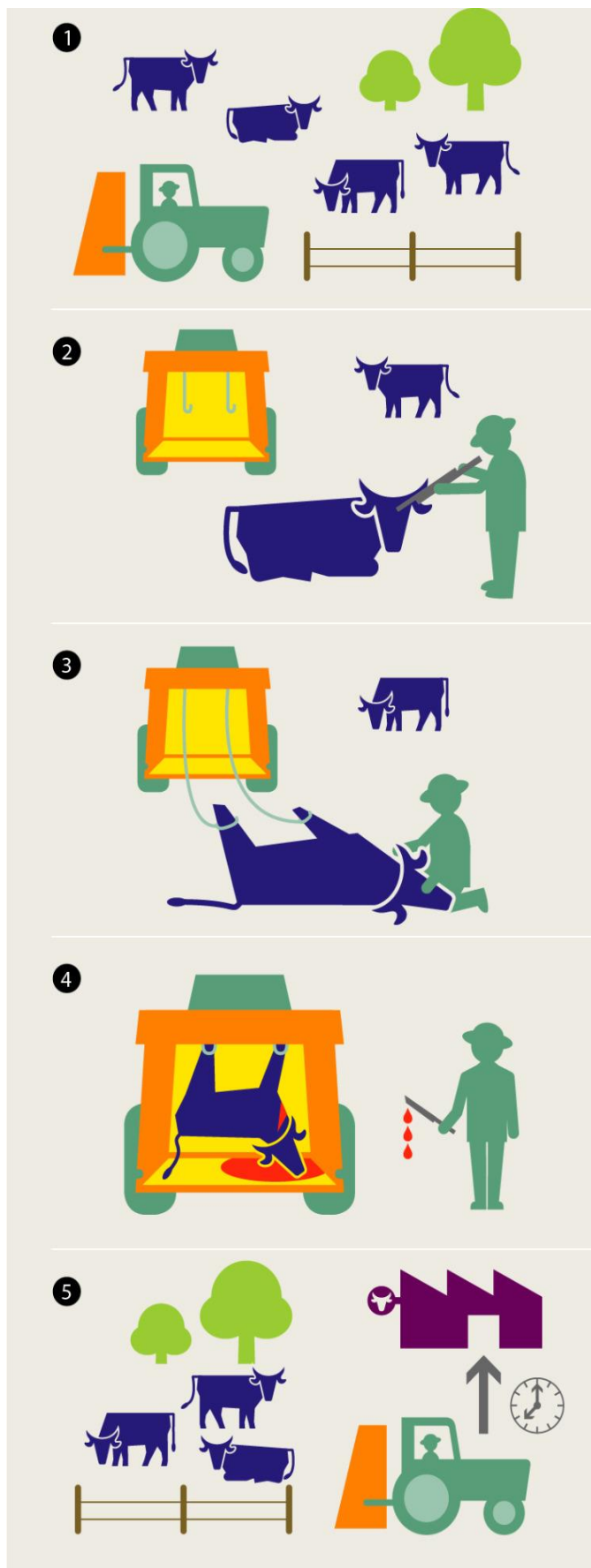
6) Přidaná hodnota pro farmáře

- možnost přímého prodeje s příběhem „porážka v hospodářství“
- posílení image regionální, welfare-šetrné produkce

7) Jasný právní rámec

- novelizace z roku 2024 dává farmářům a jatkám větší jistotu
- praktické příklady z Německa a mnohaletá praxe ukazují dobrou proveditelnost

ŽÁDNÝ STRES A LEPŠÍ MASO – JAK TO V PRAXI FUNGUJE?

1. **Příjezd**

Na farmu je na hydrauliku traktoru upevněn porážkový box a přivezen na pastvinu. Zvířata jsou na vozidlo zvyklá a neruší je.

2. **Omráčení**

Farmář nebo farmářka klidně přistoupí k vybranému zvířeti. Na libovolném místě na pastvině je zvíře omráčeno střelou do hlavy. Zbraň je opatřena tlumičem. Stádo zůstává klidné.

3. **Vtažení**

Po kontrole omráčení vtáhnou hydraulické navijáky zhruba zkolabované zvíře do porážkového boxu. Hovězí kusy obvykle váží mezi 500 a 700 kg.

4. **Usmrcení**

Nožem jsou otevřeny obě krční tepny zvířete zavěšeného za nohy. Zvíře vykrvácí a bezvědomě uhynie. Krev odtéká do sběrné vany.

5. **Transport**

K vyvrhnutí, rozpůlení a zchlazení je zvíře zpravidla do jedné hodiny (max. limit je 2 hodiny) dopraveno do jatek. Krev, která se v boxu shromáždila, je zlikvidována.

Novelou veterinárního zákona, **platnou od 1.7.2025** je i v **ČR** nyní možné porážet za použití střílné zbraně skot přímo v hospodářství (s výjimkou bizonů), a to za podmínek stanovených v příloze III oddílu I kapitoly VI a) nařízení (ES) č. 853/2004, resp. v nových ustanoveních § 21 veterinárního zákona.

Zvířata, která lze legálně v ČR usmrtit střílnou zbraní na pastvě (dle § 21 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči):

- V hospodářství původu mohou být za podmínek stanovených předpisy Evropské unie poráženy při stejné příležitosti **nejvýše 3 kusy skotu**, s výjimkou bizonů, nebo **nejvýše 3 lichokopytníci, nebo nejvýše 6 prasat, nebo nejvýše 9 ovcí nebo koz.**

CO JE POTŘEBA VYŘÍDIT PŘEDEM (dle § 21 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči):

1. Získání souhlasu od krajské veterinární správy (KVS) – místně příslušné k jatkám, se kterými farma spolupracuje (je třeba doložit smlouvu s jatkami resp. ujednání mezi provozovatelem jatek a chovatelem). Toto ujednání musí obsahovat:

- a) název, schvalovací číslo a adresu jatek,
- b) jméno a adresu chovatele,
- c) název, registrační číslo a adresu hospodářství chovatele, ve kterém bude probíhat omráčení a vykrvení,
- d) přesné určení a popis vybavení místa, nebo míst v rámci stejného hospodářství, ve kterém bude probíhat omráčení a vykrvení,
- e) způsob provádění omráčení a vykrvení, včetně způsobu naložení se získanou krví,
- f) informaci o tom, zda bude v místě porážky prováděno odstranění žaludku a střev; pokud ano, popis jeho provádění,
- g) *určení dnů v týdnu a časů, ve kterých budou porážky probíhat.*

...chovatel musí také doložit:

- Důvod porážky na pastvě (např. welfare, nemožnost přepravy, ekologický chov)
- Místo, kde porážka proběhne
- Kdo bude porážku provádět – odborně způsobilá osoba (viz. níže)

Doporučujeme také zamyslet se nad tím a před samotnou porážkou dořešit, jak poražený kus na jatka dostanete – jatka asi nebudou mít nakladač apod. 😊

- **Po získání povolení od KVS je dále povinnost:**

- Mít k dispozici situační nákres farmy nebo hospodářství s vyznačením místa střelby a prostředků k zajištění bezpečnosti při střelbě, **s posudkem znalce v oboru balistiky**
- Oznámit krajské veterinární správě nejméně 3 dny přede dnem každé porážky místo a čas použití střelné zbraně k porážce - lze využít online formulář SVS pro ohlášení domácí porážky skotu/jelenovitých (<https://www.svscr.cz/online-formulare/>) - uvést, že jde o porážku skotu na pastvě. KVS poté oznámí příslušnému útvaru Policie České republiky místo a čas použití střelné zbraně k porážce v hospodářství.
- Doba platnosti povolení od KVS je 3 roky. Dobu platnosti povolení může KVS prodloužit o další 3 roky, a to na základě písemné žádosti držitele povolení podané 3 měsíce před skončením doby platnosti, pokud držitel povolení doloží, že se nezměnily podmínky, za kterých bylo povolení vydáno. Platnost povolení končí, jestliže se změnily osoby, které provádějí usmrcení střelnou zbraní. Změnu těchto osob je chovatel povinen bez zbytečného odkladu oznámit KVS. KVS může povolení odejmout, jestliže byly porušeny podmínky, za kterých bylo vydáno.

2. Kdo smí porážku střelnou zbraní provádět

- **držitel zbrojní licence** vydané podle zvláštního právního předpisu
- **chovatel osobně nebo osoba, která je k němu v pracovním nebo obdobném poměru, jsou-li držiteli zbrojního průkazu skupiny C** vydaného podle zvláštního právního předpisu

...Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů.

Způsob provedení porážky, typ zbraně:

Porážka skotu v hospodářství použitím střelné zbraně musí být provedena v souladu s požadavky předpisu Evropské unie na **porážku střelnou zbraní s volným projektilem** – správná pozice střely, vhodná síla a ráže náboje, vhodný typ projektilu. Tělo musí být **odvezeno na schválená jatka** k vyšetření a zpracování – **většinou do 2 hodin** (dle § 5 odst. 5 vyhlášky č. 346/2006 Sb., příp. lze domluvit individuálně s KVS). Tam se provede veterinární prohlídka a další zpracování jatečně opracovaného těla. Jatečná zvířata současně musí být prohlédnuta před samotnou porážkou, což některé členské státy EU řeší prostřednictvím kamerového dohledu (včetně porážky samotné).

Je nutné vést záznam o porážce a nahlásit pohyb zvířete do **Ústřední evidence zvířat (UZIS)**. Záznam musí obsahovat:

- datum a čas porážky
- identifikace porážky – číslo ušní známky zvířete
- údaje o osobě provádějící porážku
- použitá metoda - střelná zbraň s volným projektilem
- místo porážky – přesná lokalita pastviny – kat. území, obec, souřadnice
- kdy a kam bylo tělo odvezeno

Kompletní znění veterinárního zákona účinného od 1.7.2025

§ 21

(1) Není-li stanoveno jinak, musí být jatečná zvířata poražena na jatkách za podmínek stanovených tímto zákonem, zvláštními právními předpisy⁶⁾ a předpisy Evropské unie^{17c)}.

(2) Domácí porážkou mohou být poražena ve vlastním hospodářství chovatele jatečná zvířata s výjimkou skotu staršího 72 měsíců, koní, oslů a jejich kříženců; jde-li o domácí porážku skotu mladšího 72 měsíců, může chovatel porazit nejvýše 2 velké dobytčí jednotky podle nařízení vlády upravujícího podmínky provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření ročně.

(3) Maso a orgány jatečných zvířat z domácí porážky jsou určeny pro spotřebu

a) osoby tvořící domácnost chovatele, jedná-li se o maso a orgány ze skotu, nebo

b) osoby tvořící domácnost chovatele nebo pro spotřebu osoby blízké, jedná-li se o maso a orgány ostatních zvířat.

(4) Maso a orgány jatečných zvířat z domácí porážky podléhají veterinárnímu vyšetření, stanoví-li tak krajská veterinární správa se zřetelem k nakažové situaci, a nesmí být dále uváděny na trh. V případě domácí porážky chovaných prasat divokých nebo jejich kříženců je chovatel povinen zabezpečit jejich vyšetření na přítomnost svalovce (trichinel), a to v laboratoři, které bylo vydáno osvědčení o akreditaci k provádění tohoto vyšetření, ve státním ústavu pro veterinární laboratorní diagnostiku (dále jen „státní veterinární ústav“), anebo v laboratoři, které bylo krajskou veterinární správou vydáno podle § 50 odst. 2 povolení pro tento druh vyšetřování.

(5) Domácí porážku skotu mladšího 72 měsíců nebo jelenovitých ve farmovém chovu je chovatel povinen prostřednictvím informačního systému Státní veterinární správy oznámit krajské veterinární správě nejméně 3 dny před jejím konáním. Pokud se domácí porážka oznámená podle věty první neuskuteční, je chovatel povinen oznámit tuto skutečnost neprodleně krajské veterinární správě způsobem uvedeným ve větě první. Povinnost předem oznámit domácí porážku skotu nebo jelenovitých ve farmovém chovu podle věty první neplatí v případě domácí porážky skotu nebo jelenovitých ve farmovém chovu jinak zdravého zvířete, pokud utrpělo zranění, které z důvodu respektování dobrých životních podmínek zvířat brání jeho přepravě na jatky; v tomto případě chovatel zajistí prohlídku zvířete soukromým veterinárním lékařem, vyžádá si od něj písemné prohlášení o zdravotním stavu zvířete a oznámí domácí porážku skotu nebo jelenovitých ve farmovém chovu krajské veterinární správě prostřednictvím informačního systému Státní veterinární správy neprodleně po jejím provedení.

(6) Chovatel v oznámení podle odstavce 5 uvede vedle náležitostí podle správního řádu

a) adresu a registrační číslo hospodářství,

b) datum a čas provedení domácí porážky skotu nebo jelenovitých ve farmovém chovu,

c) počet, druh a identifikační číslo poráženého zvířete,

d) jde-li o porážení skotu také datum narození skotu a způsob zacházení se vzniklými vedlejšími živočišnými produkty.

(7) Zvěř ve farmovém chovu může být porážena v hospodářství jen za podmínek stanovených předpisy Evropské unie^{17c)}. Povolení vydává krajská veterinární správa chovateli na základě písemné žádosti, která splňuje náležitosti podle zvláštního právního předpisu^{17ca)} a ve které chovatel doloží splnění podmínek stanovených předpisy Evropské unie^{17c)}. Požadavky uvedené ve větách první a druhé se nepoužijí v případě domácí porážky zvěře ve farmovém chovu podle odstavce 2.

(8) V hospodářství původu mohou být za podmínek stanovených předpisy Evropské unie⁹⁷⁾ poráženy při stejné příležitosti nejvýše 3 kusy skotu, s výjimkou bizonů, nebo nejvýše 3 lichokopytníci, nebo nejvýše 6 prasat, nebo nejvýše 9 ovcí nebo koz. O schválení porážky v hospodářství požádá provozovatel jatek podle § 22 odst. 1 písm. a) krajskou veterinární správu místně příslušnou k jatcům. K žádosti přiloží ujednání mezi provozovatelem jatek a chovatelem podle odstavce 9. K posouzení, zda jsou splněny podmínky pro schválení porážky v hospodářství, si krajská veterinární správa vyžádá stanovisko krajské veterinární správy místně příslušné k místu porážky, nachází-li se toto místo v jiném územním obvodu.

(9) Ujednání podle odstavce 8 obsahuje

a) název, schvalovací číslo a adresu jatek,

b) jméno a adresu chovatele,

c) název, registrační číslo a adresu hospodářství chovatele, ve kterém bude probíhat omráčení a vykrvení,

d) přesné určení a popis vybavení místa, nebo míst v rámci stejného hospodářství, ve kterém bude probíhat omráčení a vykrvení,

e) způsob provádění omráčení a vykrvení, včetně způsobu naložení se získanou krví,

f) informaci o tom, zda bude v místě porážky prováděno odstranění žaludku a střev; pokud ano, popis jeho provádění,

g) určení dnů v týdnu a časů, ve kterých budou porážky probíhat.

(10) Porážku podle odstavce 8 je chovatel povinen prostřednictvím informačního systému Státní veterinární správy oznámit krajské veterinární správě místně příslušné k místu porážky nejméně 3 dny před jejím konáním. Pokud se porážka oznámená podle věty první neuskuteční, je chovatel povinen oznámit tuto skutečnost neprodleně krajské veterinární správě způsobem uvedeným ve větě první. Chovatel v oznámení uvede vedle náležitostí podle správního řádu

- a) číslo telefonu chovatele nebo jím pověřené osoby,
- b) název, registrační číslo a adresu hospodářství chovatele, včetně přesného určení místa, na němž porážka proběhne,
- c) datum a čas provedení porážky,
- d) informaci o tom, zda bude porážka skotu provedena použitím střelné zbraně,
- e) jméno, popřípadě jména, a příjmení odborně způsobilé osoby, která porážku provede,
- f) počet, druh a identifikační čísla porážených zvířat,
- g) informace o potravinovém řetězci podle předpisu Evropské unie⁹⁸).

(11) Chovatel je povinen k porážce velké farmové zvěře v hospodářství podle odstavce 7, k domácí porážce velké farmové zvěře nebo k porážce skotu v hospodářství podle odstavce 8 požádat krajskou veterinární správu o povolení k usmrcení těchto zvířat použitím střelné zbraně. K žádosti vedle náležitostí podle správního řádu

a) doloží, že usmrcení střelnou zbraní provede

1. držitel zbrojní licence vydané podle zvláštního právního předpisu^{17cd}), nebo
2. chovatel osobně nebo osoba, která je k němu v pracovním nebo obdobném poměru, jsou-li držiteli zbrojního průkazu skupiny C vydaného podle zvláštního právního předpisu^{17cb}), a

b) přiloží odůvodnění k usmrcení zvířete střelnou zbraní.

Pro účely tohoto ustanovení se velkou farmovou zvěří rozumí jelenovití, mufloni a prasata divoká, jsou-li chováni ve farmovém chovu.

(12) Porážka skotu v hospodářství podle odstavce 8 použitím střelné zbraně musí být provedena v souladu s požadavky předpisu Evropské unie na porážku střelnou zbraní s volným projektil⁹⁹).

(13) Doba platnosti povolení vydaného podle odstavce 11 je 3 roky. Dobu platnosti povolení může krajská veterinární správa prodloužit o další 3 roky, a to na základě písemné žádosti držitele povolení podané 3 měsíce před skončením doby platnosti, pokud držitel povolení doloží, že se nezměnily podmínky, za kterých bylo povolení vydáno.

(14) Platnost povolení vydaného podle odstavce 11 končí, jestliže se změnily osoby uvedené v odstavci 11 písm. a) bodě 1 nebo 2, které provádějí usmrcení střelnou zbraní. Změnu těchto osob je chovatel povinen bez zbytečného odkladu oznámit písemně nebo prostřednictvím informačního systému Státní veterinární správy krajské veterinární správě.

(15) Krajská veterinární správa může povolení vydané podle odstavce 7 nebo 11 odejmout, jestliže byly porušeny podmínky, za kterých bylo vydáno.

(16) Chovatel, který je držitelem povolení podle odstavce 11, je povinen

a) mít k dispozici situační nákres farmy nebo hospodářství s vyznačením místa střelby a prostředků k zajištění bezpečnosti při střelbě, s posudkem znalce v oboru balistiky; tímto nejsou dotčeny povinnosti držitele zbrojní licence podle zvláštního právního předpisu^{17cb)},

b) oznámit krajské veterinární správě nejméně 3 dny přede dnem porážky místo a čas použití střelné zbraně k porážce.

(17) Krajská veterinární správa oznámí příslušnému útvaru Policie České republiky místo a čas použití střelné zbraně k porážce velké farmové zvěře v hospodářství, k domácí porážce velké farmové zvěře nebo k porážce skotu, s výjimkou bizonů, v hospodářství.

(18) Na jatky nesmí být dodávány zdravé březí plemenice.

(19) Jatečná zvířata podléhají na jatkách povinnému veterinárnímu vyšetření zvířat před poražením, jejich masa, orgánů a ostatních částí po poražení (dále jen „prohlídka jatečných zvířat a masa“), které provádí úřední veterinární lékař, který splňuje požadavky odborné kvalifikace stanovené předpisy Evropské unie⁶⁶⁾. Podrobnosti prohlídky jatečných zvířat a masa včetně úkonů, které mohou být prováděny jinými osobami odborně způsobilými k výkonu odborné veterinární činnosti než veterinárními lékaři, jsou stanoveny předpisy Evropské unie⁶⁷⁾.

(20) Prohlídku jatečných zvířat před poražením provádí v případě porážky mimo prostory jatek jinak zdravého zvířete, pokud utrpělo zranění, které z důvodu respektování dobrých životních podmínek zvířat brání jeho přepravě na jatky, soukromý veterinární lékař schválený pro tuto činnost krajskou veterinární správou. Schválení soukromého veterinárního lékaře pro tuto činnost může být krajskou veterinární správou pozastaveno nebo odejmuto, jestliže při jejím provádění postupoval v rozporu s požadavky stanovenými tímto zákonem nebo předpisy Evropské unie⁷¹⁾.

(21) Veterinární vyšetření těl ulovené volně žijící zvěře a zvěřiny se provádí způsobem a v rozsahu stanovenými předpisy Evropské unie^{17g)}.

(22) V rámci veterinární prohlídky jatečných zvířat na jatkách a těl ulovené volně žijící zvěře v zařízeních zpracovávajících zvěřinu, vnímavých na trichinelózu, zajistí úřední veterinární lékař vyšetření jejich svaloviny na přítomnost svalovce (trichinel); přitom postupuje podle prováděcího nařízení Komise (EU) 2015/1375. Vyšetření podle věty první musí být provedeno v laboratoři uvedené v § 52 odst. 3.

(23) Prováděcí právní předpis stanoví pravidla a postup veterinárního vyšetřování živočišných produktů, posuzování a označování těchto produktů na základě jejich veterinárního vyšetření, jakož i veterinární podmínky uvolňování těchto produktů na trh, pokud tato pravidla, postupy a podmínky nejsou upraveny předpisy Evropské unie a pokud jejich úpravu tyto předpisy umožňují.

